

**ODGOVORI EVROPSKE KOMISIJE NA POSEBNO POROČILO EVROPSKEGA
RAČUNSKEGA SODIŠČA:
„PRAVICE LETALSKIH POTNIKOV MED PANDEMIJO COVID-19: VARSTVO
KLJUČNIH PRAVIC KLJUB PRIZADEVANJEM KOMISIJE NI BILO
ZAGOTOVLJENO“**

POVZETEK

I. Komisija je nemudoma ukrepala in predstavila takojšen odziv za ublažitev socialno-ekonomskih posledic izbruha COVID-19, pri čemer je dala poseben poudarek usklajenemu evropskemu odzivu¹. To je vključevalo ciljno zakonodajo za začasno odpravo obveznosti letalskih prevoznikov glede uporabe letaliških slotov v skladu s pravom EU, smernice za razlago pravic potnikov v zvezi s COVID-19 ter začasni okvir, da se državam članicam omogoči, da za podporo gospodarstvu v okoliščinah, nastalih zaradi izbruha COVID-19, uporabijo vso prožnost, ki je predvidena v pravilih o državni pomoči.

II. Komisija je v svojih smernicah za razlago pravic potnikov v zvezi s COVID-19 z dne 18. marca 2020 poudarila, da imajo potniki pravico do točnih informacij o svojih pravicah, v primeru odpovedi pa jim mora biti ponujena možnost jasne izbire med povračilom v denarju in povračilom v obliki vavčerja.

Odločanje o prioritetah glede porabe je v pristojnosti držav članic. Vendar je Komisija države članice opozorila, da lahko v skladu s pravili o državni pomoči letalskim prevoznikom/organizatorjem potovanj pomagajo pri povračilih potnikom.

III. Množične odpovedi med pandemijo COVID-19 so pokazale, kako pomembni so pravila na ravni EU ter njihovo enotno izvajanje in izvrševanje. Komisija se je v svoji strategiji za trajnostno in pametno mobilnost² zavezala, da bo preučila možnosti in koristi nadaljnjega razvoja multimodalnega okvira za pravice potnikov, da bo poenostavljen, doslednejši in harmoniziran, pa tudi odporen proti krizi.

IV. (a) Komisija meni, da je zelo pomembno, da letalski prevozniki potnike pravilno obveščajo o njihovih pravicah, in da nacionalni izvršilni organi, ki so odgovorni za izvrševanje pravic potnikov, ukrepajo v primeru neukrepanja letalskih prevoznikov. Čeprav so se letalski prevozniki soočali s številom odpovedi brez primere in zato z likvidnostno krizo, Komisija meni, da je za zaupanje potrošnikov v prometno in potovalno industrijo ključnega pomena, da jih letalski prevozniki vseeno ustrezno obveščajo o njihovi pravici do povračila v denarju. Komisija je maja 2020 sprejela priporočilo z namenom, da bi potovalni vavčerji postali privlačna nadomestna možnost povračilu v denarju za potnike in potnike s turističnim aranžmajem za ublažitev likvidnostne krize za prevoznike, priporočila pa je tudi, da se ti vavčerji zavarujejo pred insolventnostjo.

Pregled razmer na ravni EU je zelo težko pridobiti zaradi neobstoja obveznosti poročanja Komisiji. Komisija je zato za pridobivanje informacij uporabila postopek dialoga v okviru

¹ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/timeline-eu-action_sl.

² COM(2020) 789 final.

postopka EU Pilot. Že leta 2013 je predlagala tudi izboljšane zahteve glede poročanja, vendar v Svetu še ni bilo doseženo soglasje za nadaljevanje postopka v zvezi s tem predlogom.

(b) Komisija je od marca 2020 sprejela več smernic in sporočil, da bi podprla usklajevanje prizadevanj držav članic in ohranila prosto gibanje znotraj Unije med pandemijo COVID-19.

Odločanje o prioritetah glede porabe je v pristojnosti držav članic. Naloga Komisije kot izvršilnega organa, pristojnega za konkurenco, ni, da države članice pozove k vzpostavitvi shem pomoči za olajšanje povračil potnikom.

Komisija je države članice opozorila, da lahko v skladu s pravili o državni pomoči odobrijo pomoč, da bi letalskim prevoznikom/organizatorjem potovanj omogočile povračilo potnikom.

Države članice državne pomoči niso odobrile vsem letalskim prevoznikom in organizatorjem aranžmajev. Tudi tisti, ki niso prejeli državne pomoči, so zaradi podpornih in izvršilnih ukrepov, ki so jih sprejele Komisija in države članice, začeli izplačevati povračila potnikom.

(c) Spletišče Re-Open EU zagotavlja informacije o omejitvah potovanj, ki veljajo v posamezni državi članici. Glavni spletišči, pomembni za pravice potnikov, sta spletišče Your Europe in spletišče za odzivanje na koronavirus, vzpostavljeni 1. marca 2020.

(d) Komisija se strinja, da je treba obstoječi pravni pregled pregledati, kot je tudi pojasnjeno v Strategiji za trajnostno in pametno mobilnost. Za pravice letalskih potnikov je pregled predlagala že leta 2013 na podlagi dotlej pridobljenih izkušenj in krize, ki jo je povzročil oblak vulkanskega pepela leta 2010. To je po mnenju Komisije prednostni dokument v obravnavi, na vsakem predsedstvu Svetu pa poudarja, da mora Svet nujno nadaljevati njegovo obravnavo.

V. Komisija sprejema vsa priporočila.

UVOD

01. Pravice potnikov v EU so bistvenega pomena za pravilno delovanje notranjega trga in prometnih omrežij, saj ščitijo evropske potnike v različnih fazah potovanja z letalom, vlakom, v vodnem prometu in z avtobusnim prevozom. Pandemija COVID-19 je ponovno poudarila njihov pomen.

02. Pravice potnikov so v središču prometne in potrošniške politike EU, ali kot se je izrazilo Evropsko računsko sodišče v svojem poročilu iz leta 2018: „vodilna pobuda EU“.

03. Predlog pregleda uredbe iz leta 2013³ je prednostni dokument v obravnavi v skladu z delovnim programom Komisije za leto 2021.

04. Pravice potnikov v EU se izvršujejo v okviru upravljanja na več ravneh. Glede na to so v njihovo izvrševanje vključeni subjekti in organi na nacionalni ravni, Komisija pa hkrati podpira in spremlja njihove ukrepe.

05. Komisija je od začetka pandemije poskušala okrepiti sodelovanje in usklajevanje med državami članicami. Komisija je od marca 2020 sprejela več smernic in sporočil, da bi

³ COM(2013) 130 final z dne 13. marca 2013.

podprla usklajevanje prizadevanj držav članic in ohranila prosto gibanje v Uniji med pandemijo COVID-19⁴.

Sprejeti so bili različni ukrepi, kakor je podrobneje opisano v časovnici ukrepanja na spletišču Komisije o odzivu na koronavirus⁵.

Opozoriti je treba, da pravica do prostega gibanja znotraj EU ni brezpogojna in je lahko omejena zaradi zagotavljanja javnega zdravja. To je določeno v Pogodbi (člen 21 PDEU), pa tudi v sekundarni zakonodaji (Direktiva 2004/38/ES).

Države članice lahko tako v odziv na pandemijo uvedejo ukrepe, ki omejujejo prosto gibanje oseb znotraj EU. Sprejeti ukrepi ne bi smele preseirati tistega, kar je nujno potrebno (sorazmernost), in ne bi smeli razlikovati med potniki na podlagi njihove narodnosti (nediskriminacija). Komisija je spremljala spoštovanje navedenih načel in bila v tesnem stiku z državami članicami.

06. Da bi upočasnili prenos virusa, so se voditelji EU 17. marca 2020⁶ dogovorili o usklajeni začasni omejitvi nenujnih potovanj v EU, ki je veljala do 30. junija 2020. V zvezi z omejitvami potovanj znotraj EU so se od maja 2020 meje začele postopoma ponovno odpirati, sanitarne omejitve pa so veljale še naprej (kot so pravila o karanteni za ljudi, ki pripotujejo iz regij z velikim tveganjem, ali zahteve po testiranju) in zaradi pomislekov v zvezi z javnim zdravjem je bilo potovanje na splošno odsvetovano. Svet je junija 2020 sprejel priporočilo⁷ o začnih omejitvah nenujnih potovanj v EU in morebitni odpravi takih omejitev. To priporočilo je bilo posodobljeno 2. februarja 2021.

07. Komisija je oktobra 2020 predstavila dodatni sklop ukrepov za pomoč pri omejevanju širjenja koronavirusa, reševanju življenj in krepitvi odpornosti notranjega trga. Ukrepi so vključevali skupni digitalni obrazec EU za lokalizacijo potnika za pomoč državam članicam pri izvedbi ocen tveganja prihodov in omogočanje sledenja stikom⁸. Komisija je bila v

⁴ Glej seznam v opombi 3 k uvodni izjavi 8 Priporočila Sveta (EU) 2020/1475: Smernice Komisije glede ukrepov za upravljanje meja za zaščito zdravja in zagotovitev razpoložljivosti blaga in bistvenih storitev (UL C 86I, 16.3.2020, str. 1), Smernice Komisije za uresničevanje prostega gibanja delavcev med izbruhom COVID-19 (UL C 102I, 30.3.2020, str. 12), „Skupni evropski časovni načrt za odpravo ukrepov za zaježitev COVID-19“ predsednice Evropske komisije in predsednika Evropskega sveta, Smernice Komisije o prostem gibanju zdravstvenih delavcev in minimalnem usklajevanju usposabljanja v zvezi z nujnimi ukrepi zaradi COVID-19 (UL C 156, 8.5.2020, str. 1), Sporočilo Komisije: Na poti k postopnemu in usklajenemu pristopu k ponovni vzpostavitvi prostega gibanja in odpravi kontrol na notranjih mejah (UL C 169, 15.5.2020, str. 30), Sporočilo Komisije o tretji oceni uporabe začasne omejitve nenujnih potovanj v EU (COM(2020) 399 final), Smernice Komisije o sezonskih delavcih v EU v okviru izbruha COVID-19 (UL C 235I, 17.7.2020, str. 1), Sporočilo Komisije o izvajanju zelenih voznih pasov iz Smernic glede ukrepov za upravljanje meja za zaščito zdravja in zagotovitev razpoložljivosti blaga in bistvenih storitev (UL C 96I, 24.3.2020, str. 1), Smernice Evropske komisije: olajšanje letalskih tovornih operacij med izbruhom COVID-19 (UL C 100I, 27.3.2020, str. 1) in Smernice za varovanje zdravja, repatriacijo in ureditev potovanj za pomorščake, potnike in druge osebe na ladjah (UL C 119, 14.4.2020, str. 1).

⁵ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/timeline-eu-action_sl.

⁶ <https://www.consilium.europa.eu/sl/policies/coronavirus/covid-19-travel-and-transport/>.

⁷ Priporočilo Sveta (EU) 2020/912 z dne 30. junija 2020 o začasni omejitvi nenujnih potovanj v EU in morebitni odpravi te omejitve (UL L 208I, 1.7.2020, str. 1).

⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/ip_20_1986.

celotnem obdobju v stiku z državami članicami, da bi spremljala razmere in usklajevala omejitve potovanj, zlasti prek mreže nacionalnih kontaktnih točk.

13. Prva alineja – Komisija poudarja, da so za glavno nalogo obveščanja v primeru motenj odgovorni prevozniki sami. V zvezi s tem Komisija poudarja, da morajo nacionalni izvršilni organi redno spremljati izvajanje s strani prevoznikov.

Vendar Komisija izvaja redne raziskave Eurobarometra o ozaveščenosti državljanov o pravicah potnikov (zadnji podatki iz leta 2019), ki potrjujejo, da bi bilo treba stopnjo ozaveščenosti javnosti še izboljšati, k čemur prispeva prek svojega spletišča „Your Europe“, z informacijami, ki jih zagotavljajo kontaktne točke Europe Direct (EDCC), s svojo podporo Mreži evropskih potrošniških centrov (mreža EPC) in svojimi kampanjami o pravicah potnikov⁹.

Druga alineja – Komisija se strinja, da je treba izvrševanje predpisov obravnavati prednostno. Veljavna zakonodaja določa, da morajo države članice ustanoviti nacionalne izvršilne organe ter določiti učinkovite, sorazmerne in odvračilne sankcije za kršitve predpisov o pravicah potnikov.

Izvrševanje nacionalnih izvršilnih organov se razlikuje glede na njihove pristojnosti, ki so jim podeljene v skladu z nacionalnim pravom (zavezujoče odločbe, učinkovito sankcioniranje, obravnavanje posameznih pritožb).

Tretja alineja – Komisija meni, da je njena trenutna vloga spremljanje učinkovite uporabe obstoječega okvira pravic potnikov.

Komisija nima pooblastila za usklajevanje izvajanja okvira pravic potnikov na ravni držav članic.

OPAŽANJA

20. Komisija meni, da je ozaveščanje potnikov o njihovih pravicah zelo pomembno. Zato redno zahteva raziskave Eurobarometra v zvezi s tem vprašanjem.

Komisija se zaveda, da bi bilo treba stopnjo ozaveščenosti javnosti še izboljšati.

Glej tudi odgovor Komisije na prvo alinejo odstavka 13.

21. Komisija poudarja, da so za glavno nalogo obveščanja v primeru motenj odgovorni prevozniki sami. Nacionalni izvršilni organi morajo redno spremljati, ali jo prevozniki izvajajo. Komisija je zagotovila praktične informacije za vse državljane, npr. na spletišču „Your Europe“, v okviru svoje kampanje obveščanja o pravicah potnikov in prek kontaktnih točk Europe Direct.

23. Komisija dodaja, da je treba v skladu z direktivo o paketnih potovanjih potnikom s turističnim aranžmajem povrniti stroške, če odstopijo od pogodbe zaradi neizogibnih ali izrednih okoliščin (člen 12(2) direktive o paketnih potovanjih). V drugih primerih so lahko upravičeni do delnega povračila stroškov (glej člen 12(1) direktive o paketnih potovanjih).

⁹ https://ec.europa.eu/transport/themes/passengers/campaign_sl.

27. Komisija je v vseh teh primerih sprejela ukrepe, posledično pa nekatere države članice niso podaljšale ali spremenile svojih začasnih ukrepov. Komisija je v preostalih primerih uvedla postopke za ugotavljanje kršitev.

Glej tudi opazanja Evropskega računskega sodišča v odstavku 65.

32. Države članice državne pomoči niso dodelile vsem letalskim prevoznikom in organizatorjem aranžmajev. Tudi tisti, ki niso prejeli državne pomoči, so zaradi podpornih in izvršilnih ukrepov, ki so jih sprejele Komisija in države članice, začeli vračati stroške potnikom.

33. Skupni odgovor Komisije na odstavke 33 do 36 ter okvir 6:

V zvezi z Uredbo (ES) št. 261/2004 je Komisija leta 2013 predlagala pojasnitev pravic in obveznosti vseh zadevnih strani, če so vključeni posredniki.

Komisija bo zdaj glede paketnega potovanja, ki ni neposredno primerljivo, ocenila, kako bi lahko pravičnejša delitev bremena med gospodarskimi subjekti vzdolž vrednostne verige prispevala k boljšemu varstvu potrošnikov¹⁰.

Kadar so vključeni posredniki, je izvrševanje tudi del stalnega dialoga v okviru sistema EU Pilot z vsemi državami članicami. Komisija in mreža EPC sta začeli usklajeno raziskavo o obstoječih praksah v zvezi z odpovedovanjem letalskih prevoznikov, v kateri se obravnava tudi to vprašanje.

38. Komisija poudarja, da priporočilo o vavčerjih ni vsebovalo le predloga glede nekaterih značilnosti vavčerjev, kot so zaščita v primeru insolventnosti, da bi bili privlačnejši za potnike in potnike s turističnim aranžmajem. Prav tako je poudarila, da bi bilo treba – razen vidikov državne pomoči – države članice in subjekte spodbuditi k razmisleku o uporabi razpoložljivih sistemov Unije za podporo dejavnosti in likvidnostnih potreb podjetij.

Priporočilo o vavčerjih je vplivalo na države članice, pri čemer se jih je večina odločila, da bo odtlej strožje spremljala pravilno izvajanje obstoječih pravil s strani posameznih letalskih prevoznikov in organizatorjev aranžmajev.

39. Prva alineja – V zvezi s pravicami letalskih potnikov in paketnimi potovanji je na primer Grčija po uvedbi postopka za ugotavljanje kršitev spremenila svojo nacionalno zakonodajo: pravila o 18-mesečnem obdobju veljavnosti vavčerjev se od 1. septembra 2020 ne uporabljajo več za zahteve iz naslova odpovedi letov.

Glej opazanja Evropskega računskega sodišča v odstavku 65.

41. Tretja alineja – Komisija je v svojem predlogu iz leta 2013 predlagala uvedbo zahtev glede poročanja za nacionalne izvršilne organe.

44. Države članice so odgovorne za določanje svojih prednostnih nalog glede porabe in odločanje, za katere namene želijo zagotoviti pomoč.

Vloga Komisije kot organa, pristojnega za konkurenco, je preučiti, ali se lahko taka državna pomoč razglasi za združljivo na podlagi enega od razlogov, predvidenih v Pogodbi.

¹⁰ Glej COM(2013) 130 final (nov člen 14(6) in (7)) ter COM(2021) 90 final, str. 21.

Naloga Komisije kot izvršilnega organa, pristojnega za konkurenco, ni, da države članice spodbuja k vzpostavitvi povezave med državno pomočjo in povračilom stroškov potnikom.

Vendar je Komisija v svojem Priporočilu (EU) 2020/648 z dne 13. maja 2020 opozorila, da lahko države članice zagotovijo pomoč za olajšanje povračila stroškov potnikom.

48. Skupni odgovor Komisije na odstavka 48 in 54:

Za zmanjšanje vpliva pandemije je Evropska komisija marca 2020 predlagala ne samo sprejetje *ad hoc* pravil o državni pomoči, temveč tudi ciljne zakonodaje za začasno oprostitev obveznosti letalskih prevoznikov glede uporabe letaliških slotov v skladu s pravom EU. Poleg tega je maja 2020 sprejela pravila o spremembi uredbe o zračnih prevozih za začasno zmanjšanje finančnega pritiska na letalske prevoznike, ki bodo navedenim letalskim prevoznikom, ki so se znašli v začasni finančni stiski, omogočila, da obdržijo svoje operativne licence.

58. Navedeni zneski državne pomoči ustrezajo pomoči, ki so jo dodelile države članice in jo je odobrila Komisija, in ne nujno dejansko izplačanim zneskom.

63. Spletišče Re-Open EU zagotavlja informacije o omejitvah potovanj, ki veljajo v posamezni državi članici. Glavni spletišči, pomembni za pravice potnikov, sta spletišče Your Europe in spletišče za odzivanje na koronavirus, vzpostavljeni 1. marca 2020.

66. Tretja alineja – Ukrepi Komisije, vključeni tudi v predloge priporočil Sveta ali zakonodajne predloge (npr. za Priporočilo Sveta (EU) 2020/1475 z dne 13. oktobra 2020 o usklajenem pristopu k omejevanju prostega gibanja v odziv na pandemijo COVID-19, za skupni digitalni obrazec EU za lokalizacijo potnika, za uredbo o uvedbi „digitalnega zelenega potrdila“), ter številni drugi ukrepi, navedeni na spletišču Komisije za odzivanje na koronavirus¹¹.

67. Prva alineja – Komisija je že leta 2013 predlagala pravila za pravice letalskih potnikov za boljšo pripravljenost v primeru večje krize (obvezni načrti izrednih ukrepov, izboljšana pravila izvrševanja, jasnejša obravnava pritožb). To je bilo zdaj dopolnjeno z ukrepom št. 58¹² Strategije za trajnostno in pametno mobilnost, načrtovanim za zadnje četrletje 2021.

70. Komisija meni, da je prispevek držav članic k njihovim nacionalnim ukrepom bistvenega pomena, in od držav članic zahteva, da redno posodabljuje svoje informacije za dobro obveščenost potnikov.

71. Prva alineja – Za izvrševanje so pristojne države članice.

Kar zadeva Uredbo (ES) št. 261/2004, Komisija pomaga nacionalnim izvršilnim organom in zagotavlja usklajevanje njihovih srečanj ter digitalno platformo (Wiki) za izmenjavo informacij in razjasnitev težav pri razlagi pravil, kakor je ustrezno. Komisija je sprejela tudi smernice za razlago in redno objavlja posodobljen povzetek najpomembnejše sodne prakse.

¹¹ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/timeline-eu-action_sl.

¹² „Priprava kriznega(-ih) načrta(-ov) za prometni sektor, vključno z zdravstvenimi, varnostnimi in operativnimi ukrepi, ter opredelitev bistvenih prevoznih storitev“.

Komisija je leta 2013 predlagala tudi boljša orodja za izvrševanje, zakonodajni dokument pa je prednostni dokument v obravnavi.

Komisija meni, da bi bilo treba pogajanja s Svetom o pregledu Uredbe (ES) št. 261/2004 čim prej nadaljevati, pregled pravic letalskih potnikov pa je v svojem delovnem programu za leto 2021 izpostavila kot prednostni dokument v obravnavi. Komisija je na vsakem predsedstvu Svetu opozorila na nujnost, da se ta dokument znova vključi v dnevni red.

Druga alineja – Strategija Komisije za trajnostno in pametno mobilnost že vsebuje ukrepe v zvezi s finančnim varstvom potnikov: „Pravična mobilnost pomeni tudi zaščito potnikov in njihovih pravic. Množične odpovedi med pandemijo COVID-19 so pokazale, kako pomembna so pravila na ravni EU ter njihovo enotno izvajanje in izvrševanje. EU mora pomagati potnikom v primeru stečaja ali večje likvidnostne krize prevoznikov, na primer zaradi pandemije COVID-19. Potnikom, ki obtičijo, je treba zagotoviti vrnitev v domovino in jim povrniti stroške vozovnic v primeru odpovedi prevoznikov. Komisija preučuje možnosti in koristi možnih sredstev, ki ščitijo potnike pred takimi dogodki, in bo po potrebi podala zakonodajne predloge.“

Tretja alineja – Komisija opozarja, da je državam članicam predlagala, naj zagotovijo tako varstvo za vavčerje, omenila pa je tudi ukrepe, ki so na voljo na ravni EU za podporo državam članicam in podjetjem, ki se znajdejo v težavah (Priporočilo o dobropisih z dne 13. maja 2020).

Četrta alineja – Komisija meni, da je treba vlogo posrednikov razjasniti, že leta 2013 pa je predlagala nekaj pravil za lažje izvrševanje uveljavljanja in izvrševanja pravic letalskih potnikov, kadar so vključeni posredniki.

ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA

75. Množične odpovedi med pandemijo COVID-19 so pokazale, kako pomembna so pravila na ravni EU ter njihovo enotno izvajanje in izvrševanje. Komisija se je v svoji strategiji za trajnostno in pametno mobilnost¹³ zavezala preučitvi možnosti in koristi nadaljnjega razvoja multimodalnega okvira za pravice potnikov, ki bo poenostavljen, doslednejši in harmoniziran, pa tudi bolje uveljavljen ter odporen proti krizi.

76. Komisija meni, da je bila v zvezi s COVID-19 glavna težava likvidnostna kriza prevoznikov in organizatorjev potovanj zaradi števila odpovedi in to, da niso vsi prevozniki potnikov seznanili z njihovo možnostjo izbire med povračilom v denarju ali v obliki vavčerja.

Komisija meni, da je treba vlogo posrednikov v zvezi s pravicami letalskih potnikov razjasniti. Prav tako bo ocenila možnost sheme finančnega varstva za zaščito plačil potnikov pred takimi krizami.

Komisija meni, da je neobstoj pravne zahteve glede poročanja nacionalnih izvršilnih organov Komisiji glavni razlog za to, zakaj tak pregled ni stalno na voljo. Zakonodajni predlog v zvezi s tem je vložila že leta 2013.

¹³ COM(2020) 789 final.

Komisija medtem uporablja razpoložljive instrumente (dialog v okviru sistema EU Pilot, ukrepe v skladu z uredbo o sodelovanju na področju varstva potrošnikov) za pridobivanje teh informacij. Ti postopki še potekajo.

Priporočilo 1 – Boljše varstvo pravic letalskih potnikov in obveščanje o njih

- (a) Komisija sprejema to priporočilo.
- (b) Komisija sprejema to priporočilo.
- (c) Komisija sprejema to priporočilo.
- (d) Komisija sprejema to priporočilo.
- (e) Komisija sprejema to priporočilo.

78. Države članice državne pomoči niso dodelile vsem letalskim prevoznikom in organizatorjem aranžmajev. Tudi tisti, ki niso prejeli državne pomoči, so zaradi podpornih in izvršilnih ukrepov, ki so jih sprejele Komisija in države članice, začeli vračati stroške potnikom.

Priporočilo 2 – Boljše usklajevanje nacionalnih ukrepov in boljše povezovanje državne pomoči letalskim prevoznikom s povračilom stroškov potnikom

- (a) Komisija sprejema to priporočilo.
- (b) Komisija sprejema to priporočilo.

79. Predvsem so države članice in njihovi nacionalni izvršilni organi tisti, ki morajo izvrševati uveljavljanje pravic potnikov s strani letalskih prevoznikov. Možnosti ukrepanja Komisije so omejene na spremljanje ukrepanja nacionalnih izvršilnih organov. Komisija je že leta 2013 predlagala dodatna orodja za boljše izvrševanje. Poleg tega bo Komisija pregledala okvir pravic potnikov, tj. glede njegove odpornosti proti krizi, kot je napovedano v Strategiji za trajnostno in pametno mobilnost.

Priporočilo 3 – Izboljšanje orodij in zakonodaje za varstvo pravic letalskih potnikov

- (a) Komisija sprejema to priporočilo.
- (b) Komisija sprejema to priporočilo.
- (c) Komisija sprejema to priporočilo.

Priporočilo 4 – Uporaba priporočil za druge načine prevoza

Komisija sprejema to priporočilo.